

Focus, društvo za sonaraven razvoj, Maurerjeva 7, 1000 Ljubljana,
ki ga zastopa predsednica Živa Kavka Gobbo

Društvo Prihodnost, predstavništvo Greenpeace CEE v Sloveniji, Kladežna 12, 1000 Ljubljana,
ki ga zastopa izvršna direktorica Nina Štros

Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC, Metelkova 6, 1000 Ljubljana,
ki ga zastopa direktorica Katarina Bervar Sternad

Za

Državni zbor Republike Slovenije
Šubičeva ulica 4
1000 Ljubljana

in

Ljubljana, 6. 7. 2021

Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo
Mestni trg 4
1000 Ljubljana

Zadeva: Poziv k zavrnitvi amandmaja št. 801-08 / 21 – 0005 z dne 29.6.2001 k Resoluciji o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050 (ReDPSS), ki so ga predlagale SDS, NSi in SMC, zaradi nujnosti izvedbe javne razprave o izbiri energetske prihodnosti Slovenije in izvedbe postopka celovite presoje vplivov na okolje

Spoštovani,

1. Resolucija o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050 (v nadaljevanju ReDPSS)¹ je bila 21.4.2021 sprejeta na Vladi RS in posredovana v sprejem Državnemu zboru.

¹ <https://imss.dz-rs.si/IMiS/ImisAdmin.nsf/ImisnetAgent?OpenAgent&2&DZ-MSS-01/008b25295362e36cf5fd48c9f270a3b48b3d40bb1dc5966d8e093006afb87022>

2. Preučitev besedila je vodila do ugotovitve, da je ReDPSS v nekaterih delih bistveno različna od Celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta (v nadaljevanju NEPN). V nasprotju z NEPN-om ReDPSS ni več govorila o dveh ali več možnih energetskih scenarijih za prihodnost Slovenije, o katerih naj bi po NEPN-u potekalo odločanje do leta 2027 temveč je **usmerjala energetsko prihodnost Slovenije v jedrski scenarij**. Ob tem smo ugotovili tudi, da poziv nevladnih organizacij v okviru javne razprave osnutka strategije, da se v strategijo vključi in analizira tretji scenarij (URE/ 100 % OVE), ni bil upoštevan in se je tako odločitev o energetski prihodnosti sprejela na podlagi nepopolne analize možnih poti do podnebne nevtralnosti. Medtem ko NEPN do 2030 ne predvideva velikih vlaganj v hidro, tudi zaradi negativnih rezultatov presoje vplivov na okolje, je ReDPSS določala, da je **»izgradnja večjih objektov hidroelektrarn nad 10 MW je skladna s cilji te strategije ter je v javnem interesu oziroma predstavlja javno korist...«**. Gre torej za strategijo, ki bi dala podlago za **nove projekte s potencialnim vplivom na naravo in okolje, in bi morala biti podvržena celostni presoji vplivov na okolje**.

3. ReDPSS je na 36. strani določala, da bodo za Slovenijo ključna področja ukrepanja (med drugimi):

"prednostna izvedba vseh potrebnih korakov, skladno s predpisi, za zagotovitev dolgoročnega obratovanja obstoječe jedrske elektrarne, ki pomembno prispeva k nizkoogljični proizvodnji električne energije; - na področju jedrske energije Slovenija načrtuje dolgoročno rabo jedrske energije in v ta namen izvede upravne postopke in pripravo dokumentacije za investicijsko odločanje;"

Navedeno je bilo potrjeno tudi v javnosti s strani Ministra za okolje in prostor Andreja Vizjaka ter Andreje Urbančič z Inštituta Jožefa Stefana, s Centra za energetsko učinkovitost, ki je bil pripravljavec ReDPSS.

4. Na podlagi navedenega smo ugotovili, da celovita presoja vplivov, ki jih bi imel jedrski scenarij na okolje, ni bila izvedena. Kljub dejstvu, da strategija ni zavezujoč predpis, bi imela ReDPSS očitne dejanske posledice (de facto se bodo pričeli vsi formalni postopki za izgradnjo NEK2, vključno z energetskim dovoljenjem, državnim prostorskim načrtom, celovito presojo vplivov DPN na okolje, integralnim gradbenim dovoljenjem) in nedvoumen vpliv na okolje. Kljub navedenemu **ni bil izveden postopek celovite presoje vplivov na okolje** (v nadaljevanju CPVO) v skladu s 40. členom Zakona o varstvu okolja (v nadaljevanju ZVO-1).² 40. člen ZVO-1 določa: *"Zaradi uresničevanja načel trajnostnega razvoja, celovitosti in preventive je treba v postopku priprave plana, programa, načrta ali drugega splošnega akta in njegovih sprememb (v nadaljnjem besedilu: plan), katerega izvedba lahko pomembno vpliva na okolje, izvesti celovito presojo vplivov njegove izvedbe na okolje, s katero se ugotovijo in ocenijo vplivi na okolje..."*.

5. 40. člen ZVO-1 izhaja iz Direktive 2001/42/ES Evropskega parlamenta in Sveta o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje (v nadaljevanju SEA direktiva).³ SEA direktiva v črki a 2. člena in v drugem odstavku 3. člena določa, da se mora za 'načrt ali plan', ki ga sprejme nacionalni organ na področju energetike ter ga potrdi parlament in obstaja verjetnost, da bo znatno vplival na okolje, **opraviti okoljska presoja**. V prvem odstavku 4. člena direktiva določa:

² Zakon o varstvu okolja, Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo in kasnejše spremembe.

³ Uradni list EU, št. L 197/30 z dne 21.7.2001, Direktiva 2001/42/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. junija 2001 o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje.

"Okoljska presoja iz člena 3 se izvede med pripravo načrta ali programa in preden se ta sprejme ali vloži v zakonodajni postopek."

6. Ob zavedanju, da je bil opravljen postopek CPVO za NEPN,⁴ ki predstavlja akcijski načrt na podlagi strateškega dokumenta, izpostavljam dejstvo, da je v ReDPSS prišlo do ključnih sprememb pri izbiri energetske prihodnosti – strategija ni obravnavala dveh potencialnih scenarijev, kot predvideno v javni razpravi, temveč je šlo za jasno izbiro jedrskega scenarija. Okoljsko poročilo, ki je bilo pripravljeno za NEPN, zaradi vsebinskih sprememb ni predstavljalo ustreznega poročila za ReDPSS. Za ReDPSS bi na podlagi sprememb in veljavnih predpisov bilo potrebno izvesti nov postopek CPVO, ki mora nujno vključevati tudi presojo čezmejnih vplivov.⁵

7. Izpostavljam, da mora ReDPSS na podlagi 2. člena Uredbe EU 2018/1999 o upravljanju energetske unije (v nadaljevanju Uredba)⁶ zajemati vsaj *"različne scenarije za prispevek Unije k ciljem iz odstavka 3, med drugim scenarij za doseganje ničelnih neto emisij toplogrednih plinov v Uniji do leta 2050 in negativnih emisij za tem;"*. Uredba v 6. odstavku 15. člena določa: *"Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrti so skladni z dolgoročnimi strategijami iz tega člena."* ReDPSS in NEPN bi morala biti na podlagi 1. odstavka 3. člena in 1. odstavka 15. člena sprejeta istočasno, ob koncu leta 2019 in začetku 2020.⁷ Slovenija s sprejetjem Dolgoročne strategije zamuja več kot eno leto, kar pa ne pomeni, da jo lahko avtomatično smatramo kot enakovredno ali vsebinsko enako kot NEPN, še posebej v luči bistvenih sprememb, opisanih zgoraj.⁸ To tudi ne pomeni, da lahko država sprejme strategijo, ki je bistveno drugačna od podnebnih scenarijev in ciljev NEPN-a.

7. Nadalje SEA direktiva v 6. členu določa, da mora biti osnutek načrta ali programa in okoljsko poročilo dano v javno razpravo določenim strokovnim organom ter javnosti. Javnost ima pravico do sodelovanja pri odločanju v okoljskih zadevah tudi na podlagi 6. člena Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah (v nadaljevanju Aarhuska konvencija).⁹ Smiselno enako načelo sodelovanja javnosti vsebuje ZVO-1 v 6. členu: *"Država in občina pri sprejemanju politik, strategij, programov, planov, načrtov in splošnih pravnih aktov, ki se nanašajo na varstvo okolja, omogočata sodelovanje povzročiteljev obremenitve, izvajalk ali izvajalcev (v nadaljnjem besedilu: izvajalec) javnih služb varstva okolja in drugih oseb, ki opravljajo dejavnosti varstva okolja, in javnosti."*

⁴ Dostopno na spletnem portalu Energetika: <https://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/nacionalni-energetski-in-podnebni-nacrt/>

⁵ Glej točko 11.

⁶ Uradni list EU, št. L 328/1, UREDBA (EU) 2018/1999 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 63/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta

⁷ 1. odstavek 3. člena in 1. odstavek 15. člena Uredbe o energetski uniji.

⁸ Glej točko 2.

⁹ Uradni list RS, št. 62/2004 z dne 7.6.2004, Zakon o ratifikaciji Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah (MKDIOZ).

8. Izpostavljamo, da je bila Dolgoročna podnebna strategija v javni razpravi od 31.8.2020 do 30.9.2020, odkar je preteklo že pol leta. Besedilo strategije je takrat predvidevalo dva scenarija energetske prihodnosti Slovenije. ReDPSS pa je nato predvidevala le še jedrski energetski scenarij. To pomeni, da javnost in drugi (tudi strokovni) organi niso imeli možnosti, da sodelujejo pri odločanju o energetske prihodnosti Slovenije oz. izbiri energetskega scenarija, saj je bila vsebina besedila bistveno spremenjena.

9. V letu 2018 je bila v javni razpravi Resolucija o energetske konceptu Slovenije, ki zaradi menjave vlade ni bila potrjena. V točki 5.2. na strani 10 je osnutek dokumenta določal: *"Pričakujemo, da bo pot do odločitve o dolgoročni rabi jedrske energije preko odločanja javnosti celovita in bo vključevala odprto razpravo o povezanih tveganjih in morebitnih drugih alternativah vključno z makroekonomskimi posledicami."* Podpiramo odprt in javnosti dostopen proces odločanja o energetske prihodnosti, kot je bil predviden že leta 2018 in je skladen s SEA direktivo ter Aarhusko konvencijo.¹⁰

10. Odločitev o energetske prihodnosti v obliki izgradnje nove jedrske elektrarne terja tudi upoštevanje Konvencije o presoji čezmejnih vplivov na okolje (v nadaljevanju ESPOO konvencija),¹¹ ki zavezuje Slovenijo. Slovenijo na podlagi ESPOO konvencije in SEA direktive zavezuje tudi Protokol o strateških presojah vplivov na okolje v okviru Konvencije o presoji čezmejnih vplivov na okolje v čezmejnem kontekstu (v nadaljevanju Protokol),¹² ki v 1. in 2. odstavku 4. členu določa, da morajo biti za plane in programe, kar vključuje strateške dokumente, ki imajo lahko večji vpliv na okolje in zdravje, opravljena strateška presoja vplivov na okolje - CPVO. Projekti, za katere je na podlagi 2. odstavka 4. člena potrebno opraviti CPVO, so določeni v prilogi I Protokola. Ta v 2. točki določa, da so med temi projekti tudi jedrske elektrarne.¹³

11. Izpostavljamo tudi dejstvo, da ReDPSS ali predlagani amandma nista ovrednotena niti z okoljskega, niti z makroekonomskega vidika. Tovrstne posledice, še posebej v primeru več milijardnih investicij, morajo biti ovrednotene na najvišjem strateškem nivoju in ne, ko je projekt že v fazi projektne oblikovanja in projektne presoj oz. ko je strategija, ki je podlaga za pričetek projektne dela že sprejeta.

12. Na seji Odbora za infrastrukturo, okolje in prostor, je odbor sprejel amandma, s katerim se je iz ReDPSS izbrisal odstavek:

"- na področju jedrske energije Slovenija načrtuje dolgoročno rabo jedrske energije in v ta namen izvede upravne postopke in pripravo dokumentacije za investicijsko odločanje;"

Stavek je bil izbrisan tudi na podlagi naše argumentacije, zakaj je pravno nesprejemljiv. Sedaj pa smo soočeni s poskusom ponovne vključitve identičnega odstavka, ki ga je Odbor že zavrnil. Tovrstnemu postopanju argumentirano nasprotujemo, v skladu z našim dosedanjim delovanjem.

¹⁰ Glej točko 6.

¹¹ Uradni list RS, št. 46/1998 z dne 19.6.1998.

¹² PROTOCOL ON STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT TO THE CONVENTION ON ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT IN A TRANSBOUNDARY CONTEXT:

<https://unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/legaltexts/protocolenglish.pdf>

¹³ "Thermal power stations and other combustion installations with a heat output of 300 megawatts or more and nuclear power stations and other nuclear reactors (except research installations for the production and conversion of fissionable and fertile materials, whose maximum power does not exceed 1 kilowatt continuous thermal load)."

12. Na podlagi predpisov in pravnih argumentov, navedenih zgoraj, vas zato, kot poslance Državnega zbora pozivamo, da zavrnite predlog amandmaja zaradi nezakovitosti in neustavnosti postopka sprejemanja Resolucije, v kolikor bo ta amandma vključen v ReDPSS. Pričakujemo, da bo nadaljnje načrtovanje energetske prihodnosti Slovenije transparentno, vključujoče, strokovno, predvsem za zakonito in ustavno. Navedeno posredujemo v vednost tudi Službi Vlade RS za zakonodajo; urgiramo, da potrdite navedene pravne vidike in poslance opozorite na pravno spornost sprejemanja ReDPSS skupaj s problematičnim amandmajem.

Pripravil:

Aljoša Petek, PIC

Živa Kavka Gobbo, predsednica, Focus, društvo za sonaraven razvoj

The image shows a handwritten signature in blue ink on the left, which appears to be 'Živa Kavka Gobbo'. To the right of the signature is the logo for 'focus', consisting of the word 'focus' in a bold, lowercase sans-serif font, with the text 'društvo za sonaraven razvoj' in a smaller font underneath it.

Nina Štros, izvršna direktorica, Društvo Prihodnost (predstavništvo Greenpeace CEE v Sloveniji)

A handwritten signature in blue ink, which appears to be 'Nina Štros', written in a cursive style.

Katarina Bervar Sternad, Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC

A circular stamp in grey ink. The outer ring contains the text 'PIC & Pravno-informacijski center nevladnih organizacij' at the top and 'Marsikova 6' at the bottom. In the center of the stamp, the letters 'PŠC' are printed in a large, bold font. To the right of the stamp is a handwritten signature in blue ink.